

VICTOR POP

(26.IV.1903—1.V.1976)

GEORGE D. VASILIU

În dimineața zilei de 1 mai 1976 a încetat subit din viață la Cluj, în plină activitate creatoare, profesorul emerit dr. docent Victor Pop, fost titular al Catedrei de Zoologia vertebratelor la Facultatea de Biologie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

Cunoscut om de știință în țară și peste hotare, distins pedagog și excepțional coleg, Victor Pop, s-a alăturat de la început propunerii noastre de a colabora la volumul omagial dedicat prof. C. Moțaș.

Nutrind un deosebit respect, prețuire și caldă afecțiune savantului C. Moțaș, scrisoarea ce mi-a adresat din Cluj-Napoca la 8 martie 1976 confirmă aceste sentimente.

Iubite Domnule coleg Vasiliu,

...Vă răspund că a-și putea să vă trimit pentru volumul omagial C. Moțaș o lucrare de dimensiunile cerute, dar în limba germană, intitulată „Neue Tubificiden (Oligochaeta, Annelida) aus Rumänien“ cu 4 figuri. În ea descriu două subspecii noi: Peloscolex (Peloscolex) stankovici istriensis și Peloscolex (Cutiruga tenuis striatus). Ambele au fost colectate de doamnele Aurelia Nicolau și Ecaterina Popescu din lacurile de pe malul stîng al Dunării inferioare în anii 1951—1953. Tot în această lucrare propun împărțirea genului Peloscolex în două subgenuri: Fiind vorba de descrieri de subspecii noi, n-am putut să scriu lucrarea în limba română, dar ea are un rezumat românesc de 6 rînduri. ...O am bătută la mașină în două exemplare și traducerea sa completă în limba română... În momentul de față nu vă pot da o altă lucrare potrivită în termenul cerut. Mi s-au cerut să trimit date, urgent despre Oligochete pentru ediția a doua din Limnofauna europae. În afară de aceasta am pe masă două teze de doctorat pentru a le face referate...

Cu cele mai alese sentimente

Prof. Victor Pop

Tragicul și neașteptatul eveniment din 1 mai a pus capăt bunelor intenții ale profesorului Victor Pop de a fi prezent cu contribuția sa științifică în acest volum omagial.

Pentru valoarea operei sale științifice și a marei sale omenii, îi aducem toată recunoștința noastră.

Victor Pop s-a născut la 26 aprilie 1903. A urmat cursurile Universității din Cluj, unde la 23.VI.1928 obține licența în științele naturale cu subiectul: „Influența factorului piric asupra vegetației“, iar

la București promovează examenul de capacitate (august 1929). După 14 ani de activitate didactică și științifică, își trece doctoratul în științele naturale (6.XI.1945) cu o frumoasă teză intitulată : „*Lumbricidele*

Profesorul Victor Pop

din România“, unica teză de doctorat condusă de marele savant Emil Racoviță.

Victor Pop își împarte activitatea didactică între învățământul mediu și universitar, din care primului îi dedică 16 ani și ultimului 29 de ani. Este pe rând profesor în învățământul mediu la Liceul „Al. Odobescu“ din Bistrița (1.IX.1931—31.VIII.1939), Liceul de aplicație al Școlii normale superioare din Cluj (1.IX.1939—1940), Liceul de stat din Carei (1940/1941), Liceul de stat mixt cu „limba de predare română din Cluj (1941—1944), Liceul „Barițiu“ din Cluj (1944—1945), Inspector școlar de specialitate (1945—1946), Directorul Școlii Normale din Cluj (1947—1948), Liceul clasic mixt din Cluj (1.XI.1948—31.I.1949). În învă-

țămîntul universitar urcă toate treptele ierarhice începînd de la preparator la Institutele de Zoologie și Botanică din Cluj (1.X.1925—30.IX.1928), asistent la Institutul de Zoologie (1.X.1929—31.XII.1930), Șef de lucrări la același Institut (1.I.1946—31.I.1949), Conferențiar Universitar la Catedra de Zoologie a Facultății de Biologie și Geografie din Cluj (1.II.1949—14.II.1962), Profesor Universitar, titular al Catedrei de Zoologia vertebratelor la aceeași facultate (15.II.1962—15.IX.1973), Profesor Universitar emerit (1973), Profesor Universitar consultant (15.IX.1973—1.V.1976).

Profesorul Victor Pop a desfășurat o largă activitate didactică universitară, ținînd cursuri de biologie generală (1948—1951) de histologie și embriologie (1951—1961) și de zoologia vertebratelor (1949—1973) apreciate mult de studenți, pentru valoarea științifică a conținutului lor ca și pentru stilul și metoda pedagogică de predare.

Paralel cu această activitate didactică, Victor Pop, a dus o susținută muncă de cercetare științifică, consacrîndu-se studiului viermilor oligocheți. n acest scop, întreprinde încă din anul 1929 o călătorie de specializare în Italia unde primește primele îndrumări de la profesorul Daniello Roso din Modena unul din cei mai mari specialiști în Oligochete din lume. Pasionat de studiul acestui grup de animale, colectează personal și prin elevii săi un vast material de oligochete din țară, studiază cu atenție colecția Institutului de Speologie din Cluj bogată în material colectat de Emil Racoviță și colaboratorii săi din unele peșteri din Europa și Africa de Nord, colecțiile de oligochete ale Muzeului din Linz provenite din Alpii de Est, ale Muzeului național de Istorie Naturală din Budapesta provenite din Ungaria, Peninsula Balcanică și Italia, colecția profesorului P. Remy din Nancy conținînd material din Corsica ca și alte mici colecții europene. În felul acesta, Victor Pop, ajunge să-și desăvîrșească temeinic cunoștințele sale asupra viermilor oligocheți, publicînd numeroase lucrări de faunistică, biogeografie, morfologie, histologie, filogenie și sistematică.

Describe numeroase specii noi pentru știință sau pentru țara noastră și emite două ipoteze noi, una despre filogenia și alta despre răspîndirea geografică a lumbricidelor, aducînd astfel modificări vechiului sistem de clasificare al acestui grup de viermi, sistem adoptat azi de majoritatea specialiștilor în oligochete și încetățenit în știință sub numele de „sistemul Pop”. Prin seriozitatea lucrărilor sale, prin noile contribuții aduse ca și prin conceptul lor de interpretare, Victor Pop și-a înscris numele printre marii specialiști ai lumii în oligochete.

Valoarea erudiției lui este consemnată nu numai de prezența unor zoologi din Ungaria (A. Zicsi), Polonia (J. D. Plisko), Bulgaria, Franța (E. Bouché), care au venit la Cluj să capete învățătura de specialitate direct de la maestru sau de numeroasele specii de oligochete din diferite părți ale globului dedicate lui și care îi poartă numele, dar și de recunoașterea unor foruri internaționale de specialitate care i-au cerut colaborarea la alcătuirea unor monografii (*Limnofauna europae*),

sau participarea la întrunirea specialiștilor în oligochete terestre (Braunschweig, R.F.G.), fiind socotit ca prim specialist chemat la constituirea Comitetului de taxonomiști ai oligochetelor terestre în scopul de a încerca să stabilească jaloanele de urmat și clarificarea dificilei taxonomii a grupului, pentru ca aceasta să fie accesibilă nu numai foarte pușinilor specialiști, dar și acelor care studiază oligochetele din punct de vedere ecologic și al rolului lor în economia naturii.

La această importantă întrunire, Victor Pop, n-a mai putut participa. Simțindu-se istovit și încercat de primele semne ale bolii cardiace, Pop scrie la 8 aprilie profesorului Otto Graff organizatorul acestei întruniri, o scrisoare de 4 pagini în care îi explică imposibilitatea de a participa la întrunire, dar nu uită să-i trimită în scris propunerile sale sub forma unei sinteze, concepțiile sale asupra taxonomiei și filogeniei lumbricidelor și căile de urmat pentru realizarea unui sistem unitar și clar a grupului.

Depășit de suferință, scrisoarea a rămas neexpediată! (Informații de la fiul acestuia V. V. Pop).

O analiză sumară a patrimoniului științific ce ne-a rămas după o muncă de 47 ani a profesorului Victor Pop (anexă lista lucrărilor publicate) ne indică liniile diriguitoare ale cercetărilor sale consacrate studiului familiei Lumbricidae ca și a altor oligochete mai ales acvatice (*Branchiodellidae*, *Tubificidae*, *Naididae*, *Aelosomatidae*).

Victor Pop întreprinde lucrări de *taxonomie și filogenie* asupra Lumbricidelor (4, 13) care sînt marcate de aplicarea unui sistem nou recunoscut în literatura universală de specialitate sub termenul de „sistemul Pop” și despre care Stöp Bowitz (Nyt magazin for Zoologi, 17 (2): 174, 1960) precizează că „permite diagnoze generice mult mai clare decît sistemul Rosa Michaelson, de asemenea permite sesizarea unor trăsături evolutive care înainte erau dificil de detectat... Este deci natural că autorii recenți au început să adopte sistemul de clasificare propus de Pop”.

De o deosebită apreciere se bucură lucrările de revizuire a unor genuri de lumbricide (7, 19). Victor Pop studiază lumbricidele din fauna noastră (9, 13, 15, 16, 18, 26, 27, 30, 33, 34) ca și din alte zone ale Europei (3, 5, 6, 8, 11, 12, 29, 31, 35), descriind 15 specii și subspecii de lumbricide noi pentru știință, precum și alte 16 specii noi pentru țara noastră. Pentru stabilirea unor criterii de bază la analiza afinităților dintre genuri și specii la lumbricide, Victor Pop inițiază remarcabile cercetări de *histologie* consacînd unele studii asupra musculaturii longitudinale a lumbricidelor (20) ca și asupra glandelor calcifere (21, 32). Asupra Oligochetelor acvatice (*Naidide*, *Tubificide*, *Branchiodellide*, *Aelosomatide* etc.) a adus valoroase contribuții sistematice (27, 30).

În afara lucrărilor semnalate, Victor Pop a contribuit la revizuirea și completarea unor lucrări importante asupra oligochetelor. Ultimul material (prelucrate în aprilie 1976) se referea la o monografie amplă asupra *Limnofaunei Europei*, iar în ultimul timp, lucrările sale au fost solicitate de un colectiv din Australia în vederea tipăririi unei monogra-

fii a Oligochetelor. Victor Pop avea în studiu final de redactare materialul care urma să alcătuiască fascicola din Fauna R.S.R. privind *Oligochetele din România*. Mi-a arătat acest material, l-am răsfoit împreună și, l-am îndemnat să-l trimită imediat Academiei noastre. Dar, scrupulos cum l-am cunoscut, mi-a răspuns că îl „*va trimite, dar mai dorește să adauge niște specii noi descoperite*“.

Pedagog desăvârșit, a publicat primul curs universitar de zoologia vertebratelor din istoria literaturii noastre de specialitate (38) urmat de altele (39, 40), ca și de primul tratat de Zoologia Vertebratelor elaborat în colaborare cu Z. Feider, A. I. V. Grossu și St. Gyurko (41) ajuns astăzi la ediția a III-a.

În cele 1370 pagini tipărite sau litografiate, însoțite de desene clare, cit reprezintă contribuția profesorului clujan, apar cu evidență stilul său clar, linia evoluționistă și explicația materialist-dialectică a fenomenelor naturii. A încurajat pe unii din studenții lui, ajunși profesori în învățământul mediu, să publice manuale de specialitate sau să trateze anumite părți din Zoologia Vertebratelor așa cum este cazul lucrării „*Organe, sisteme, aparate în seria Cordatelor*“ (1970), care s-a bucurat de o bună apreciere.

Profesorul Victor Pop a dus în decursul vieții sale și o intensă activitate social-culturală. Timp de patru ani (1935—1939) a fost secretarul Departamentului din orașul Bistrița al Asociației Culturale „*Astra*“, perioadă în care a ținut numeroase conferințe de cultură generală și de popularizarea științei în orașul Bistrița și mai ales în satele din județul Bistrița-Năsăud. Și-a pus toată priceperea și pasiunea pentru ridicarea nivelului cultural al țărănimii, participând la organizarea a două „școli țărănești“ în Bistrița; a organizat o utilă expoziție agricolă a județului Bistrița-Năsăud și a condus cu pricepere, în calitate de președinte (1938—1939), Camera de Agricultură a județului. Democrat convins a fost în fruntea mișcărilor progresiste dirijând ca președinte (1944—1945) organizația clujeană „*Mișcarea tineretului progresist*“. Pentru corectitudinea sa, pentru vederile sale înaintate a militat în cadrul sindicatului învățământului clujean atît mediu cît și universitar.

În cadrul S.R.S.C. a ținut numeroase conferințe cu caracter științific și politic dedicîndu-se cu ardoare muncii culturale de masă, activitate recunoscută și evidențiată de forurile conducătoare. Lui Victor Pop trebuie să-i recunoaștem și intensă contribuție pusă în slujba ocrotirii naturii (1955—1956) ca președinte al „*Consiliului pentru îndrumarea ocrotirii naturii*“. În orice domeniu social-cultural al Clujului numele lui Victor Pop se înscrie ca o dovadă a prestigiului științific, a pasiunii, căldurii, onestității și omeniei lui.

Victor Pop ne-a părăsit neașteptat, în plină activitate științifică. Erudiția lui va rămîne înscrisă în lumea științifică din țară și de peste hotare. Modestia i-a fost medalia pe care a purtat-o toată viața. Omenia lui a fost virtute. A dăruit tot ce a avut mai bun. Dar „*moartea este singura divinitate care nu dorește daruri*“.

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE DE VICTOR POP

1. — (1930) : *La structure de l'épithélium pulmonaire chez Helix pomatia* L. Bul. Soc. ști. Cluj, 3 : 65—60 (cu E. Epure).
2. — (1938) : *Neue Lumbriciden aus Rumänien*. Bul. Soc. ști. Cluj, 9 : 134—152.
3. — (1940) : *Beiträge zur Kenntnis der Lumbricidenfauna der Kecske — und Szent Istvan Höhle*. Frag. Faun. Hung. Budapest, 3 : 61—62.
4. — (1941) : *Zur Phylogenie und Systematik der Lumbriciden*. Zool. Jahr. Abt. Syst., Jena, 74 : 487—522.
5. — (1942) : *Beiträge zur Kenntnis der Lumbricidenfauna des Komitates Bars*. Frag. Faun. Hung., Budapest, 5 : 8—82.
6. — (1942) : *Allolobophora robusta* Rosa ein Riesenregenwurm aus Südost Europa. Zool. Anz. Leipzig, 140 : 57—59.
7. — (1943) : *Das Verwandtschaftsverhältnis zwischen Dendrobaena platyura* (Fitzinger) und *Octolasion montanum* Cernosvitov (Oligochaeta). Zool. Jahr. Abt. Syst. 76 : 397—412.
8. — (1943) : *Einheimische und ausländische Lumbriciden des Ungarischen National Museum in Budapest*. Ann. Hist.-Nat. Musei Nationalis Hungarici, Pars zoologica, 36 : 12—24.
9. — (1944) : *Ujab adatok az erdélyi Lumbricidák ismeretéhez. Neue Angaben zur Kenntnis der Lumbriciden in Siebenbürgen*. Ann. Hist.-Nat. Musei Nationalis Hungarici. Faun. Hung. I. : 48—52.
10. — (1944) : *A kevésszörtejtű gyűrűsférgék (Oligochaeta) gyűjtése és konzerválása*. Frag. Faun. Hung. Budapest 6 : 73—79.
11. — (1947) : *Lombriciens de la Corse*. Arch. de Zool. exper. et gen., Paris, Notes et revues, 85 : 1—18.
12. — (1947) : *Die Lumbriciden der Ostalpen*. Anal. Acad. Rom. ser. II, 22 mem. 3 : 85—133.
13. — (1948) : *Lumbricidele din România*. Anal. Acad. R.S.R., Sect. geol. geogr. biol. Seria A, vol. 1, mem. 9 : 1—124 (383—506).
14. — (1945/46) : *Considerations théorétiques sur la corrélation entre la position des pores des spermathèques et celle des organes clitellien chez les Lombriciens*. Dare de seamă asupra șed. Cerc. Zool. Cluj, p. 5—7.
15. — (1946/47) : *Allolobophora dugesi* (Rosa) var. *getica*, une nouvelle variété de Lumbricide de la Roumanie. C. R. Seances du Cercle Zool. de Cluj, p. 8—9.
16. — (1947/48) : *Allolobophora mehadiensis* Rosa var. *boscaiui*, une nouvelle variété de Lumbricide de la Roumanie. Ibid. p. 10—11.
17. — (1947/48) : *Dendrobaena jeanneli*, nouvelle espèce de Lumbricide cavernicole. Ibid. p. 15—16.
18. — (1948) : *Allolobophora mehadiensis* Rosa var. *boscaiui*, une nouvelle variété de Lumbricide et ses affinités. Bul. Soc. ști. Cluj, 10 : 104—109.
19. — (1952) : *Revizuirea sistematică a genului de Lumbricide Biseniella*. Stud. cercet. št. Acad. R.S.R. Fil. Cluj, 3 — 4 : 172—186.
20. — (1957) : *Contribuții la cunoașterea structurii musculaturii la lumbricide*. Bul. Univ. „Babeș-Bolyai“, Cluj. ser. Șt. Nat., 1 : 515—527 (în colab. cu Maria Dragoș).
21. — (1958) : *Contribuții la cunoașterea structurii glandelor calcifere ale lumbricidelor*. Studia. Univ. „Babeș-Bolyai“. Tom. III, nr. 7, Ser. II. fasc. 2 : 183—207. (în colab. cu Maria Cădăriu și Hortensia Lăzărescu).
22. — (1959) : *Contribuții la studiul ochilor dorsali la Lampetra (Eudontomyzon danfordi* Regan (Cyclostomata, Petromyzones). Stud. cercet. biol. Acad. R.S.R., Fil. Cluj, nr. 1 : 143—151 (în colab. cu Lucia Dușa).

23. — (1959): *Contribuții la cunoașterea structurii musculaturii la lumbricide*. Comunicarea a II-a. Studia Univ. „Babeș-Bolyai“, Cluj, ser. II, fasc. 2, Biol., p. 79—103 (în colab. cu Maria Dragoș).
24. — (1961): *Absorbția, repartiția și eliminarea $Ca^{45}Cl_2$ la Lumbricus terrestris*. Studia Univ. „Babeș-Bolyai“, Cluj, Ser. Biol. fasc. 1: 191—201; în lb. franceză în J. Physiol. 53 (2): 450—451.
25. — (1964): *Contribuții la cunoașterea structurii musculaturii la lumbricide*. Comunicarea a III-a. Studia Univ. „Babeș-Bolyai“, Cluj, ser. biol. fasc. 1: 65—72.
26. — (1964): *Noi date faunistice și sistematice asupra lumbricidelor din România*. Studia, Univ. „Babeș-Bolyai“, Cluj, ser. biol. fasc. 2: 107—116.
27. — (1965): *Systematische Revision der europäischen Branchiobdelliden* (Oligochaeta). Zool. Jahr. Syst. 92: 219—238.
28. — (1968): *Ilyodrilus thermalis, eine neue Tubificidenart* (Oligocheta) Zool. Anz., Jena. 180: 136—140.
29. — (1968): *Les Lumbricides cavernicoles de la collection Biospeologica*. Arch. Zool. exper. et gén. Paris, 109: 229—256.
30. — (1971): *Contribuții la cunoașterea faunei oligochetelor din apele termale de lângă Oradea*. Studia Univ. „Babeș-Bolyai“, Cluj, ser. biol., fasc. 1: 127—132.
31. — (1971): *Oligochètes (Annelida) limicoles des grottes et des eaux interstâtielles de Suisse*. Rev. Suisse Zool., 78 (4) No. 47: 821—827.
32. — (1972): *Încercări de întrebuițare a unor indici biochimici în delimitarea speciilor la Lumbricide* (Oligochaeta). Studia Univ. „Babeș-Bolyai“ Cluj, Ser. Biol., fasc. 2: 103—107. (în colab. cu Maria Chirocoiașiu și Delia Suteu).
33. — (1971): *Deux espèces nouvelles de Pristina (Naididae, Oligochaeta) et leurs affinités*. Studia Univ. „Babeș-Bolyai“ Cluj, ser. biol. fasc. 1: 79—89.
34. — (1973): *Octolasion (Octodrilus) ribustum, nouvelle espèce de Lumbricide et ses affinités*. Rev. Roum. Biol. ser. Zool. 18 (4): 265—268.
35. — (1947): *Faunistische Forschungen in den Grundwässern des Nahen Ostens*. XII. Oligocheta (Annelida). Arch. Hydrobiol. 73, 1: 108—121.
36. — (1975): *Was ist Hydricosoma chappuisi Michaelsen (Aelosomatidae, Oligochaeta)?* Mitt. Hamburg. Zool. Inst. 72: 75—78.
37. — (1976): *Ist Potamothis thermalia (Pop) synonym mit Potamothis heuschcheri (Bretscher) (Tubificida, Oligochaeta, Annelida)?* Zool. Anz., Jena, 196: (3/4).

Cursuri și manuale universitare publicate

38. — (1957): *Curs de zoologia Vertebratelor*. Vol. I., Litografia Învățămîntului, Cluj, 608 pg.
39. — (1959): *Curs de zoologia Vertebratelor*. Vol. II, fasc. 1, Reptile și Păsări. Litografia Învățămîntului. Cluj, 321 p.
40. — (1962): *Zoologia Vertebratelor*. Vol. II, fasc. 2. Mamiferele. Ed. Didact. și pedagog. Buc. 207 p.
41. — (1964): *Zoologia vertebratelor*. Ed. Didact. și pedagog. Buc. 768 p. (în colab. cu Z. Feider, Al. V. Grossu și Șt. Gyurko). Ediția a II-a în 1967, ediția a III-a în 1976.

Lucrări de popularizare

42. — (1954): *Protecția păsărilor*. Natura, an. VI, nr. 3: 57—67.
43. — (1955): *Molia florilor de cireș*. Natura, an. VII, nr. 1: 106—109.
44. — (1972): Colaborator la Dicționarul enciclopedic român.

Responsabil de carte : *Nicolae Barabaș*
Tehnoredactor : *Gheorghe Costea*

Bun de tipar 23.V.1977 ; Format
16/70×100 ; Coli tipo : 21,5 ; Tiraj : 300

Tiparul executat sub comanda
nr. 5.131/977 la Întreprinderea
poligrafică Bacău, str. Elibe-
ni, nr. 63.